

KS. ANDRZEJ KWAŚNIEWSKI* – KIELCE

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ ARCHIWUM DIECEZJALNEGO IM. BŁ. WINCENTEGO KADŁUBKA W KIELCACH ZA ROK 2017

Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach, zostało założone w 2012 r., jako stowarzyszenie katolickie wspierające działania Archiwum Diecezjalnego w Kielcach. W sposób regularny publikowane były sprawozdania z prac Towarzystwa¹. Obok sprawozdań, na temat Towarzystwa opublikowane zostały dwie prace wskazujące odpowiednio na typologię działań statutowych oraz ukazujące działalność w świetle wskazań Papieskiej Komisji ds. Kościelnych Dóbr Kultury (Pontificia Commissio de Ecclesiae Bonis Culturalibus, j. wł.: Pontificia Commissione per i Beni Culturali della Chiesa)².

Sprawozdanie stanowi kontynuację i obejmuje działalność w roku 2017. Prezentowana praca została oparta na sprawozdaniach i artykułach opublikowanych w czasopismach naukowych. Ponadto źródłem były relacje publikowane w prasie.

* Ks. Andrzej Kwaśniewski – dr historii; prezes Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach; e-mail: andrzej220777@wp.pl

¹ P. Kardys, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (dalej: ABMK), 103 (2015) s. 421-426 [za lata 2012-2014]; W. Cedro, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2015*, ABMK, 105 (2016) s. 435-441; A. Kania, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2015*, „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne”, 5 (2016) s. 399-407; A. Kwaśniewski, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2016*, ABMK, 108 (2017) s. 477-481.

² A. Kwaśniewski, *Kościelne Dobra Kultury jako narzędzie formacji Christi fideleslaici przy Archiwum Diecezjalnym w Kielcach*, „Veritati et Caritati”, 7 (2016) s. 115-143; tenże, *Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego imienia błogosławionego Wincentego Kadłubka w Kielcach w latach 2012-2015*, w: *Nova et vetera. Aktualne problemy archiwów diecezjalnych w Polsce*, red. W. Żurek, Lublin 2016, s. 133-172.

Działalność Towarzystwa była upowszechniana na Facebook³. Każde działanie Towarzystwa znajdowało swoje miejsce w dokumentacji kancelaryjnej Towarzystwa⁴. W niniejszym tekście, w tych miejscach gdzie brak informacji w przypisie na temat źródła, należy zakładać, że wiedzę zaczerpnięto z dokumentacji kancelaryjnej. Niektóre informacje pochodzą z autopsji autora.

Od roku 2013 Towarzystwo organizuje działania naukowe w ramach programu *Rola Kościoła jako wychowawcy i stróża kultury narodowej*. Celem programu jest skupianie inicjatyw i badań służących tworzeniu środowiska naukowego do badań nad kościelnymi dobrami kultury⁵. W roku 2017 zorganizowało referat ks. Andrzeja Kwaśniewskiego zatytułowany *Staropolskie piśmiennictwo związane z sanktuariami maryjnymi diecezji kieleckiej* (14.11.2017)⁶. W trakcie wystąpienia omówione zostały starodruki zawierające informacje na temat cudownych obrazów znajdujących się w sanktuariach diecezji kieleckiej: Młodzawy, Piekoszów, Sędziszów, Strawczyn, Wiślica, Włoszczowa i inne. Były to w odniesieniu do XVII w. przewodniki ogólnopolskie. W XVIII stuleciu występowały samoistne druki odnoszące się do poszczególnych sanktuariów⁷.

Z działaniami realizowanymi w poprzednich latach związane były najnowsze publikacje. W 2016 r. odbyła się we Wrocławiu konferencja międzynarodowa *„Książka dawna i jej właściciele*, na której został przedstawiony referat pt. *Księgozbiór Kapituły Kieleckiej w świetle inwentarza z 1650 roku*⁸. W interesu-

³ <https://www.facebook.com/towarzystwoprzyjaciolarchiwumdiecezjalnego/> <https://www.facebook.com/groups/1655306088077804/> <https://www.facebook.com/oratoriumswietychdiecezjiekieleckiej/messages/?threadid=100000555563652×tamp=1476285645156> <https://www.facebook.com/groups/194700014201450/> (dostęp: 26.04.2018).

⁴ Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach, dokumentacja kancelaryjna.

⁵ A. Kwaśniewski, *Program naukowy „Rola Kościoła jako wychowawcy i stróża kultury narodowej”*, ss. 1 – źródło <http://www.archiwum.diecezja.kielce.pl/index.php/program-naukowy> (dostęp: 26.04.2018 r.)

⁶ W. B[urzawa], *Referat o piśmiennictwie*, „Niedziela”, 60 (2017) nr 47 (wkładka kielecka), s. II; tenże, *Staropolskie piśmiennictwo dotyczące sanktuariów diecezji kieleckiej*, „Niedziela”, 60 (2017) nr 50 (wkładka kielecka), s. VIII; I. G[ajewska-Wrona], *Rzecz o piśmiennictwie*, „eM Kielce” 12.11.2017, s. 4.

⁷ Wybrane przykłady: Józef Dobrakowski, *Meta boleści Jezusowych, serce Maryi siedmiu męczów boleści zranione, na cel zbawienny chrześcijańskiej duszy wystawiona w kościele młodzawskim, na pociechę wszystkich strapionych do tej mety dążących krótkim nabożeństwem odrysowana w roku 1746*, w Krakowie w Drukarni Akademickiej, kart 17 nlb, 12°; Józef Antoni Olszewski, *Zdobycz fortunna nieprzyjaciela dusznego w skarbie karmelitańskim znaleziona dla duchowego pożytku braci i sióstr Szkaplerza Świętego objaśnieniem fundacji [...] Na wieczną pamiątkę nabożeństwa szkaplerznego w kościele farnym strawczyńskim [...] 1738 [...] W Krakowie w Drukarni Kollegium Większego Akad[emii] Krakowskiej*, 4°, k. 25 nlb, s. 205; Mikołaj Złotnicki, *Skarb nieprzebrany [...] Marya Matka Miłosierdzia. we wsi Piękoszowie [...] w Druku ogłoszona publiką*. [Częstochowa] w Drukarni Jasnej-Góry Częst. roku P. 1722, 8°, k. 3, s. 247, k. 1.

⁸ W. Karlak, *Konferencja naukowa „Książka dawna i jej właściciele”*, Wrocław 29 września – 1 października 2016 r., „Roczniki Biblioteczne”, 2017 [w druku]; M. Kycler, B. Warząchowska, *„Książka dawna i jej właściciele – stan badań, opracowanie, perspektywy”*. Konferencja naukowa (Wrocław, 29 września – 1 października 2016 r.), „Przegląd Biblioteczny”, 2017, z. 1, s. 85-92;

ającym nas 2017 r. opublikowane zostało studium o bibliotece kapitulnej prezentujące wyniki badań prowadzonych w ramach programu *Rola Kościoła*⁹. W tejże publikacji wrocławskiej ukazał się artykuł o bibliotece augustiańskiej w Księżu Wielkim¹⁰. Artykuł ten pozostaje w związku z dwoma referatami prezentowanymi przez autorkę na forum Towarzystwa w ramach programu *Rola Kościoła*.

W podobnym związku z referatem wygłoszonym na forum Towarzystwa pozostają wyniki prac inwentaryzacyjnych obejmujących grupę zespołów parafialnych znajdujących się w zasobie Archiwum Diecezjalnym w Kiecach¹¹. W ramach programu *Rola Kościoła* opracowana została obszerna bibliografia obejmująca publikacje na temat Archiwum Diecezjalnego w Kiecach oraz Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach¹². Z działalnością Towarzystwa związane są dwie inne publikacje – sprawozdanie na temat Ogólnopolskiego Forum Dyrektorów Archiwów Diecezjalnych oraz edycja statutu Towarzystwa¹³. Kalendarium parafii w Suchedniowie prezentowane na konferencji Towarzystwa w Rabce (2013 r.) ukazało się w lokalnym czasopiśmie¹⁴. Towarzystwo było reprezentowane na konferencji *Klasztor Sióstr Norbertanek w Imbramowicach. 300. rocznica konsekracji kościoła klasztornego* (Imbramowice, 29.08.2017). Ks. A. Kwaśniewski wygłosił tam referat pt. *Konsekracja kościoła Świętych Piotra i Pawła w Imbramowicach*¹⁵. Referat ukazał się drukiem w zbiorowej publikacji¹⁶.

D. Sidorowicz-Mulak, *Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji „Książka dawna i jej właściciele = Early Printed Books and theirs owners”*, „Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich”, 28 (2017) s. 227-232.

⁹ A. Kwaśniewski, *Księgozbiór Kapituły Kieleckiej w świetle inwentarza z 1650 roku*, w: *Książka dawna i jej właściciele (Early Printed Books and theirs owners). Zbiór studiów*, t. 2, red. D. Sidorowicz-Mulak, A. Franczyk-Cegła, Wrocław 2017, s. 207-227.

¹⁰ A. Fluda-Krokos, *Co pozostało z biblioteki klasztornej augustianów w Księżu Wielkim (1381-1864)? Próba rekonstrukcji*, w: *Książka dawna i jej właściciele (Early Printed Books and theirs owners). Zbiór studiów*, t. 2, red. D. Sidorowicz-Mulak, A. Franczyk-Cegła, Wrocław 2017, s. 175-191.

¹¹ P. Kardyś, M. Medyński, *Inwentarz akt parafialnych dekanatu Bodzentyn przechowywanych w Archiwum Diecezjalnym w Kielcach (cz. I)*, „Studia Muzealno-Historyczne”, 9 (2017) s. 73-112.

¹² A. Kwaśniewski, *Bibliografia Archiwum Diecezjalnego w Kielcach za lata 1916-2016*, „Archiva Ecclesiastica. Rocznik Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych” (dalej: AE), 10 (2017) s. 168-189.

¹³ Tenże, *Sprawozdanie z Ogólnopolskiego Forum Dyrektorów Archiwów Diecezjalnych (2013-2017)*, AE, 10 (2017) s. 147-151; tenże, *Statut Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego Imienia Błogosławionego Wincentego Kadłubka w Kielcach*, ABMK, 107 (2017) s. 469-477.

¹⁴ H. Radziejewska, *Kalendarium kaplicy i kościoła św. Andrzeja Apostoła w Suchedniowie od 1758 roku do roku 2000, opracowane na podstawie kroniki parafialnej*, „Zeszyty Suchedniowskie”, 2 (2017) s. 253-260. [Por.:] H. Radziejewska, *Pobyty w Rabce - naukowo i historycznie*, „Niedziela”, 56 (2013) nr 40 (włładka kielecka), s. VIII.

¹⁵ A. D[ziarmaga], *Norbertanki zapraszają ma 300-lecie konsekracji kościoła w Imbramowicach*, „Niedziela”, 60 (2017) nr 35 (włładka kielecka), s. III.

¹⁶ A. Kwaśniewski, *Konsekracja kościoła klasztornego Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Imbramowicach w 1717 roku*, w: *Trzechsetlecie konsekracji kościoła klasztornego Świętych Apo-*

W ramach popularyzacji wiedzy o dziejach Kościoła zorganizowane zostały dwie konferencje i objazd naukowy. Dnia 27 maja 2017 r. w Dzierzgowie odbyła się konferencja zatytułowana: *Parafia i cudowny obraz Matki Bożej w Dzierzgowie*¹⁷. Członkowie i sympatycy Towarzystwa wygłosili referaty oparte na literaturze przedmiotu: Iwona Sacha – *Dzieje parafii w Dzierzgowie*, Sylwia Kaczowska-Siwiek – *Architektura kościoła w Dzierzgowie*, Danuta Brandys – *Kult cudownego obrazu Matki Boskiej Dzierzgowskiej*, Małgorzata Misztal – *Między ikoną a obrazem. Matka Boska Dzierzowska – Sacrum na styku kultur wschodu i zachodu*; Maria Splawa-Neyman – *Piśmiennictwo Wespazjana Kochowskiego na temat kultu Matki Bożej Dzierzgowskiej*. Dopelnieniem konferencji było zwiedzanie cmentarza parafialnego pod kierunkiem Macieja Terek.

Dnia 28 czerwca 2017 r. odbyła się konferencja w Chmielniku¹⁸. Członkowie i sympatycy Towarzystwa wygłosili referaty oparte na literaturze przedmiotu: Tadeusz Tracz – *Malarstwo Br. Alberta*, Ligia Płonka – *Kult św. Kingi w Nowym Korczynie*, Stanisław Osowski – *Problemy funkcjonowania parafii w małym mieście w XIX wieku, na przykładzie parafii Sobków*. W dniach 8-10 września 2017 r. zorganizowany został objazd naukowy po terenie powiatu buskiego: Budzyń, Stradów, Piasek Wielki, Strożyska, Nowy Korczyn. W trakcie objazdu zwiedzano miejscowe kościoły parafialne. Ponadto przedstawiono referaty: Maciej Terek – *Działalność Jana Długosza w Wiślicy i Nowym Korczynie*, Krzysztof Nurkowski – *Dzieje Kościoła i cudownego obrazu Matki Boskiej w Stradowskiej*, Maria Adamczyk – *Św. Izidor czczony w kościele w Stradowie*, Maria Splawa-Neyman – *Funkcje formacyjne Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego w im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach oraz Studium Historii Diecezji Kieleckiej*, Beata Kupiec – *Średniowieczna sieć parafialna w prepozyturze wiślickiej po 1325 roku*, Danuta Brandys – *Maciej Łubieński jako prepozyt generalny bożogrobców oraz prymas Polski*.

W dniu 30 listopada 2017 r. odbyło się w Miechowie czytanie pamiętników ks. Teodora Czerwińskiego (1841-1932)¹⁹. Ks. T. Czerwiński należy do grona księży diecezji kieleckiej, którzy opublikowali swoje pamiętniki. Poprzez pracę kapłańską w Kielcach, Miechowie i in. przyczynił się do utrwalenia obrazu życia w dziewiętnastowiecznym Królestwie Polskim. Czytanie odbyło się w Miechowie, w Domu Pracy Twórczej, który zarządzany jest przez Biuro Wystaw Artystycznych „u Jaksy”. Maria Splawa-Neyman zaprezentowała życiorys duchownego. Iwona Sacha zorganizowała czytanie fragmentów pamiętników przez członków i sympatyków Towarzystwa. Nieco inny charakter miało spotkanie polegające na szerzeniu kultu świętych. Było to wspomnieniem śmierci bł. Wincentego Ka-

stolów Piotra i Pawła Siostr Norbertanek w Imbramowicach 1717-2017. Studia nad dziejami, sztuką i duchowością klasztoru, red. B. Skrzydlewska, W. Żurek, Lublin 2017, s. 59-75.

¹⁷ A. Dziarmaga, *Odkrywali historię i atrakcje Dzierzgowia*, „Niedziela”, 60 (2017) nr 26 (wkładka kielecka), s. I, VI; M. Kowalczyk, *Sanktuarium Matki Bożej Dzierzgowskiej wciąż zachwyca*, „Powiat Włoszczowski. Miesięcznik informacyjno-reklamowy”, czerwiec 2017, s. 7.

¹⁸ *Sesja popularnonaukowa w bibliotece parafialnej w Chmielniku*, „Głosu Sobkowa” 2017, nr 8, s. 2; *Parafia Sobków w XIX wieku*, „Gazeta Jędrzejowska”, 25 (2017) nr 30, s. 14.

¹⁹ T. Czerwiński, *Pamiętnik, t. 1-2*, Kielce 1931.

dłubka (08.03.1223). Wspomnienie to obchodzono w dniu 7 marca 2017 r. w Nowym Korczynie. Obchody te nazywane są Katolickim Dniem Kobiet.

Nurt popularyzacyjny związany był z aktywnością członków Towarzystwa, którzy jednocześnie byli absolwentami trzyletniego Studium Historii Diecezji Kieleckiej. Od 2016 r. osoby związane ze studium utworzyły w ramach Towarzystwa trzy grupy samokształceniowe w Kielcach, Nowym Korczynie i Miechowie, które mają przyczyniać się do twórczych działań zmierzających do przygotowania referatów. Przedłużeniem nurtu popularyzacyjnego jest udział członków i sympatyków Towarzystwa w kulcie religijnym sprawowanym w sanktuariach diecezji kieleckiej: Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Szczaworyżu, Sanktuarium św. Kingi w Nowym Korczynie i inne²⁰. Działalność popularyzacyjna oraz udział w życiu religijnym sanktuariów zmierza do realizacji wskazań Papieskiej Komisji ds. Kościelnych Dóbr Kultury, na temat duszpasterskiej funkcji dóbr kultury.

Modlitwy i czuwania odbywających się w sanktuariach zostały ubogacone wiedzą przekazywaną przez członków i sympatyków Towarzystwa. W Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Szczaworyżu, w ramach czuwań, przedstawione zostały referaty o sanktuariach maryjnych diecezji kieleckiej. Cykl był związany z rocznicą trzechsetlecia koronacji obrazu Matki Bożej Częstochowskiej i stulecia objawień fatimskich. Członkowie Towarzystwa przybliżyli dzieje wybranych sanktuariów: Bożena Wychowaniec – Piekoszów (14.06.2017), Andrzej Korban – Wiślica (14.06.2017), Maria Splawa-Neyman – Kielce (12.07.2017), Ligia Płonka – Zielenice (12.07.2017), Danuta Brandys – Smardzowice (09.08.2017), Piotr Szumilas – Młodzawy (13.09.2017), Dorota Tokarska – Daleszyce (11.10.2017), Karolina Kępczyk – Piotrkowice (11.10.2017). Przygotowanie referatów o sanktuariach koordynowała Bożena Wychowaniec. W Nowym Korczynie zostały wygłoszone dwa referaty: Krzysztof Nurkowski – *Biskup Wojciech Jastrzębiec* (3.10.2017), Henryk Góra – *Lukasz z Wielkiego Koźmina* (05.12.2017). W listopadzie, przed Świętem Odzyskania Niepodległości, Karolina Kępczyk i Ligia Płonka zorganizowały czytanie pamiętników Józefa Piłsudskiego²¹. Wybrane fragmenty dotyczyły działań J. Piłsudskiego w rejonie Nowego Korczyna. Przygotowanie referatów koordynowała Iwona Sacha.

W ramach współpracy z Świętokrzyskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku, popularyzowana była wiedza na temat dziejów Kościoła. Wykłady były wygłoszone przez ks. Andrzeja Kwaśniewskiego w ramach sekcji uniwersytetu o nazwie *Klub nad Silnicą*. Tematy wykładów: *Katedra Kielecka* (06.05.2017), *Koronacja Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej (1717)*, (07.10.2017), *Konsekracja kościoła klasztorного siostr norbertanek w Imbramowicach (1717)* (04.11.2017) Wymienione wykłady zrealizowano w ramach kształcenia w roku akademickim 2016/2017 oraz 2017/2018. Podjęta współpraca dała możliwość realizacji celów statutowych Towarzystwa – „upowszechnianie wiedzy o historii Kościoła” (statut, paragraf 6, p.5).

²⁰ W. Burzawa, *Sanktuarium coraz popularniejsze*, „Niedziela”, 60 (2017), nr 27 (wkładka kielecka), s. III; tenże, *Wzorem św. Kingi*, „Niedziela”, 60 (2017) nr 33 (wkładka kielecka), s. III.

²¹ J. Piłsudski, *Moje pierwsze boje*, Łódź 1988.

W pewnym związku z misją Towarzystwa pozostają publikacje traktujące o działalności innych instytucji. W tygodniku katolickim „Niedziela”, ukazał się artykuł o archiwariuszu Kurii Diecezjalnej w Kiecach i historyku diecezji kieleckiej, ks. Józefa Zdanowskiego²². Kieleckie archiwum diecezjalne zorganizowało po raz trzeci dzień otwarty²³. Dwa pierwsze (2015 r. i 2016 r.) były współorganizowane przez Towarzystwo.

²² K. Dobrowolska, *Wspomnienie o ks. Józefie Zdanowskim*, „Niedziela”, 60 (2017) nr 5 (wkładka kielecka), s. VII.

²³ *Taż*, *Za nami Międzynarodowy Dzień Archiwów*, „Niedziela”, 60 (2017) nr 28 (wkładka kielecka), s. II.